

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Onze speerpunten die we in dit beleid uitvoerig zullen beschrijven	5
<u>Hoofdstuk 1. Werkwijze Poppenzolder</u>	6
1.1 Voorwaarden om veilig te kunnen ontwikkelen	
1.2 Onze visie op ontwikkeling, opvoeding en ons pedagogisch doel	
1.2.1 Onze visie op ontwikkeling	
1.2.2 Onze visie op opvoeding	
1.2.3 Ons pedagogisch doel	
1.3 Een vaste basis	7
1.3.1 Betrokkenheid, veiligheid, geborgenheid	
1.3.2 Kennismaking en wennen	
1.3.3 De mentoren	
1.3.4 Schriftje	
1.4 Kleinschaligheid als kracht	8
1.4.1 Huiselijkheid	
1.4.2 Eén verticale groep	
1.4.3 Een groep van twaalf tot maximaal veertien kinderen	
<u>Hoofdstuk 2. Wie zijn wij – het team - en hoe werken wij?</u>	
2.1 Het team	10
2.2 Communicatie binnen het team	
2.3 Vier-ogenprincipe en afwijken van de BKR (drie-uurs-regeling)	
<u>Hoofdstuk 3. Persoonlijke ontwikkeling</u>	
3.1 Sociaal-emotionele ontwikkeling	13
3.1.1 Zelfvertrouwen	
3.1.2 Saamhorigheid	
3.1.3 Activiteiten	
3.1.4 Zindelijkheid	
3.2 Cognitieve ontwikkeling	15
3.3 Motorische ontwikkeling	16
3.4 Hygiëne	
Hoofdstuk 4. Natuur	17

<u>Hoofdstuk 5. Bijzondere activiteiten</u>	18
5.1 Thema's	
5.2 Uitstapjes	
5.3 Vrij spelen	
<u>Hoofdstuk 6. Rust en duidelijkheid</u>	20
6.1 Overzicht	
6.2 Rust	
6.3 Duidelijkheid	
<u>Hoofdstuk 7. Waarden en normen</u>	22
7.1 Voorbeeldfunctie	
7.2 Bekrachtigen van positief gedrag	
7.3 Zelf leren oplossen	
<u>Hoofdstuk 8. Extra's op de Poppenzolder</u>	23
8.1 Snoezelen voor een extra dimensie	
8.2 Gecertificeerde slaaphuisjes	
<u>Hoofdstuk 9. Wat als er bijzonderheden zijn in de ontwikkeling of eventueel opvallendheden?</u>	24
9.1 Scholing en ervaring van de leidsters	
9.2 Opvallend gedrag	
9.3 Meldcode kindermishandeling	
9.4 Observaties en terugkoppeling naar ouders	
<u>Hoofdstuk 10. Ergonomisch werken</u>	25
<u>Bijlagen</u>	
Bijlage 1. Dagindeling	26
Bijlage 2. De ontwikkeling van nul tot vier jaar	27

Inleiding

Stichting

Stichting Kinderdagverblijf de Poppenzolder is een kleinschalig kinderdagverblijf voor kinderen van nul tot vier jaar (een zogeheten verticale groep). De Poppenzolder is een stichting, wat inhoudt dat het kinderdagverblijf geen winstoogmerk heeft en alle beslissingen door een bestuur (van ouders en de hoofdleidster) genomen worden. We zijn een kinderdagverblijf voor hele dagopvang. In totaal hebben we ongeveer vijftientig kinderen; twaalf per dag. Soms hebben we dertien of veertien kinderen op een dag. Wij mogen veertien kinderen hebben op de groep. In die situatie zetten we een extra leidster in.

De leidsters

We vormen een klein, hecht team met veel expertise en ervaring in het werken met het jonge kind. Samen dragen we zorg voor een veilige, vertrouwde en gezellige sfeer.

Omdat we samen met ouders bezig zijn met de opvoeding van hun kind, is een goede uitwisseling van informatie ten alle tijde erg belangrijk. We dragen daarom zorg voor een goed contact met ouders.

Er is bewust voor gekozen het dagverblijf klein te houden én met minimaal drie mensen op de groep te werken. Daarvan zijn er twee vaste leidsters, met daarnaast ook vaste invalkrachten, stagiaires en vrijwilligsters. Zo kunnen we waarborgen dat we een tweede thuis bieden aan de kinderen en hun ouders, met betrokkenheid, in veiligheid en geborgenheid, en continuïteit. Dit is voor ons een voorwaarde om ons werk goed te kunnen doen.

Betrokkenheid ouders

De betrokkenheid van ouders is groot. In de jaren '80 is de Poppenzolder door ouders en docenten van de Hogeschool van de Kunsten (naast ons pand) opgericht voor hun toenmalige eigen kinderen. Ondertussen zijn er al jaren professionele leidsters in dienst van De Poppenzolder, maar ouders zijn nog steeds één van de “basisfundamenten” van de Poppenzolder. Zo is er een bestuur dat voornamelijk uit ouders bestaat. De leidinggevende, Kieke Wiggers, zit ook in het bestuur namens de werkvloer.

Het bestuur is tevens ook oudercommissie, klachtcommissie en werkgever. Er is door de kleinschaligheid en door deze constructie een gevoel van verbondenheid tussen ouders en leidsters.

Binnen en buiten zijn, leven, spelen, ontwikkelen en tot rust komen

We zitten in een monumentaal pand in het centrum van Utrecht. De Poppenzolder heeft een gezellige binnenruimte die middels verschillende speelhoeken en thema ruimten is ingericht waardoor de kinderen in elke leeftijd kunnen worden uitgedaagd om te spelen. De leidsters hebben dagelijks de vrije hand om naar eigen inzicht de ruimten en hoeken in te richten (met speelgoed), en een deel is al duidelijk “vast” ingericht.

We hebben een woonkamer, keuken en speelzoldertje (bereikbaar via een trap vanuit de woonkamer) waar de kinderen zichzelf kunnen vermaken en waar we allerlei activiteiten doen met de kinderen.

Op ons speelzoldertje hebben we als extra mogelijkheid ‘snoezelen’ (zie ook pagina 20 ‘Snoezelen voor een extra dimensie’).

Onze buitenspeelplaats staat in het teken van buiten zijn, buiten spelen, spelend ontdekken en spelend ontwikkelen, waar natuur en natuurlijke elementen in ons werk een rol innemen. In 2018 hebben we daarom van Groen Cement het kwaliteitsmerk ‘Groene Kinderopvang’ gekregen.

Boven in ons pand is onze slaapzaal en een slaapkamertje waar de kinderen slapen. We hebben daarnaast op onze speelplaats twee slaaphuisjes (zie pagina 20 ‘Gecertificeerde slaaphuisje’) voor een gezondere en vaak rustigere slaap van baby’s of soms ook nog voor een ouder kind.

Dit pedagogisch beleid

In dit pedagogisch beleid is opgenomen met welke uitgangspunten we werken met kinderen. Het biedt ouders en onszelf houvast en ondersteuning.

Regelmatig wordt het geëvalueerd en aangepast.

De bijlagen bestaan uit de dagindeling en de ontwikkelingsfasen van nul tot vier jaar. Specifiek gekoppeld aan de ontwikkelingsfasen hebben we uitgebreid uitgewerkt hoe wij op de Poppenzolder praktisch inspelen op de verschillende ontwikkelingsfasen.

Ten gunste van de leesbaarheid hebben wij het in dit pedagogische beleid over de leidster/zij, maar daarvoor kan ook de leider/hij gelezen worden. Om dezelfde reden wordt naar de kinderen verwezen met hij/zijn, terwijl daar net zo goed ook zij/haar had kunnen staan.

Het team van de Poppenzolder:

Kieke Wiggers, hoofdleidster
Evelyn Patist
Suvi Vehmasto
Taylor Boyle

September 2022

Kinderdagverblijf de Poppenzolder
Janskerkhof 19d
3512 BM Utrecht

Onze speerpunten die we in dit beleid uitvoerig zullen beschrijven:

Betrokkenheid, veiligheid en geborgenheid

- Klein kinderdagverblijf (een verticale groep)
  - Het kind staat centraal;
  - Nieuwe ouders en kinderen kunnen rustig wennen aan de Poppenzolder;
  - Elk kind heeft van babytijd tot aan het naar school gaan dezelfde mentor;
  - Kinderen mogen zichzelf zijn en zich ontwikkelen in hun tempo;
  - Een tweede thuis voor kinderen ;
  - Dezelfde vaste en ervaren leidsters op de groep op dezelfde vaste dagen;
  - Een vaste dagindeling voor duidelijkheid en structuur.

Kinderen helpen op weg naar zelfstandigheid en leren vertrouwen op zichzelf

- We leren de kinderen (verbaal) voor zichzelf op te komen en rekening te houden met een ander (assertiviteit);
- Kinderen worden gestimuleerd om zelf dingen te doen (bijvoorbeeld jas zelf aantrekken, zindelijk worden).

Goede en duidelijke communicatie

- Een betrokken ontvangst van leidsters naar ouders en kinderen;
- We benaderen en stimuleren kinderen op positieve wijze (welk gedrag willen we zien);
- Communicatie met de kinderen gebeurt veel op ooghoogte en in hun bewoordingen;
- Een uitgebreide, transparante overdracht naar ouders als de kinderen worden opgehaald;
- Baby's tot 1,5 jaar hebben een schriftje waar dagelijks in geschreven wordt;
- Leidsters staan open voor feedback van ouders;
- Regelmatig een nieuwsbrief aan ouders met de gang van zaken op de Poppenzolder.

Ouders zijn ons bestuur en werkgever

- Ons bestuur bestaat uit ouders en onze leidinggevende;
- De communicatielijnen zijn kort tussen leidsters en bestuur;
- Het bestuur denkt en beslist mee over het te voeren beleid (op de werkvloer en in de samenwerking).

Gezellige ruimte waarin veel ondernomen kan worden

- Het pand van De Poppenzolder is te vergelijken met een herenhuis;
- Er is ruimte voor de kinderen om zichzelf te kunnen vermaken in verschillende "speelhoeken", binnen en buiten, en de snoezelruimte.

Natuur

- We hebben in 2018 het kwaliteitsmerk 'Groene Kinderopvang' gekregen omdat we de natuur buiten en binnen integreren in ons werk met de kinderen (dmv activiteiten in/met de natuur en de moestuintjes)
- Elke dag gaan we minimaal twee uur naar buiten;
- Buiten hebben we een speelplaats met een schommel, glijbaan, zandbak en wipwap, en er is mogelijkheid tot fietsen, ballen, rennen en dergelijke;
- Buiten hebben we twee gecertificeerde slaaphuisjes.

Activiteiten

- We bieden dagelijks activiteiten aan (bijvoorbeeld schilderen, tekenen, yoga, muziek maken, dansen, liedjes zingen, koken), waarbij de kinderen mogen experimenteren;
- Actieve momenten worden afgewisseld met rustmomenten.

Hoofdstuk 1. Werkwijze Poppenzolder

1.1 Voorwaarden om veilig te kunnen ontwikkelen

Zoals genoemd in de inleiding besteden we veel aandacht aan veiligheid en vertrouwen naar de kinderen en hun ouders, middels warmte, betrokkenheid en continuïteit, om daarmee geborgenheid én een optimaal groeiklimaat voor de kinderen te kunnen creëren.

Een voorwaarde voor kinderen om zich te kunnen ontwikkelen, is de aanwezigheid van een gevoel van veiligheid, vertrouwen en warmte.

In ons pedagogisch handelen zijn deze kernwaarden ons fundament in onze manier van werken.

1.2 Onze visie op ontwikkeling, opvoeding en ons pedagogisch doel

1.2.1 Onze visie op ontwikkeling

Kinderen zijn van nature nieuwsgierig. We reiken het kind mogelijkheden aan om in zijn eigen tempo, vanuit zijn ontwikkeling en nieuwsgierigheid, zijn omgeving te ontdekken en te ervaren.

Als leidster én als mens zijn we ons ervan bewust dat wij met ons gedrag een voorbeeld zijn voor de kinderen. Daarom spelen we in ons werk positief in op de behoeften, mogelijkheden en initiatieven van elk kind.

1.2.2 Onze visie op opvoeding

Samen met de ouders geven we vorm aan de opvoeding van de kinderen. Samen vormen we ‘de eerste pedagoog’.

Om samen te kunnen opvoeden, vinden wij verbindende communicatie afgestemd op het kind – ‘kind-volgend’ opvoeden - tussen ouders en leidsters erg belangrijk. Zo kan de leefwereld van het kind thuis en het kinderdagverblijf goed op elkaar worden afgestemd.

De uiteindelijke eindverantwoordelijkheid voor de opvoeding blijft bij de ouders.

Omdat we een groep hebben in de leeftijd van nul tot vier jaar, groeien de kinderen met elkaar op en kunnen ze veel aan elkaar, van elkaar en met elkaar leren. We noemen dit: ‘het kind als tweede pedagoog’.

Als ‘derde pedagoog’ hebben we verschillende ruimten, activiteiten en spelmaterialen, die zijn afgestemd op de verschillende behoeften en ontwikkelingsgebieden van kinderen.

1.2.3 Ons pedagogisch doel

Ons opvoedingsdoel is dat we samen met hun ouders het kind de mogelijkheid aanreiken zich te ontwikkelen tot positieve, zelfstandige, weerbare en inventieve mensen. We leggen samen een eerste basis voor het kind. Het kind krijgt bij ons de ruimte zichzelf ontwikkelen tot wie hij bedoeld is.

We streven ernaar kinderen een positief en “realistisch” zelfbeeld mee te geven waarbij ze leren assertief te durven zijn. Hoe leer ik voor mezelf op te komen terwijl ik ook de ander in zijn waarde laat?

Dit vraagt van ons als leidster goed te kijken en luisteren naar wat de kinderen en hun ouders ons laten zien en vertellen.

Wat we observeren bij de kinderen koppelen we terug naar hun ouders. Stap voor stap groeien we mee met het kind en hun ouders en andersom.

1.3 Een vaste basis

1.3.1 Betrokkenheid, veiligheid, geborgenheid

Als leidster op de Poppenzolder vinden wij het belangrijk dat de kinderen, en hun ouders, warm ontvangen worden. Ook voor onszelf vinden we dit belangrijk als (werk)klimaat. Een veilige en geborgen plek is een voorwaarde om je als individu te kunnen ontwikkelen.

We steken daarom elke dag veel tijd in het geven van liefdevolle aandacht aan de kinderen

Dat begint 's ochtends bij binnenkomst bijvoorbeeld al door een gezellig praatje te maken.

We proberen daarmee een sfeer te scheppen waarin een kind zichzelf durft te zijn, zich op zijn gemak voelt en emoties durft te tonen.

Het kind staat bij ons centraal. Samen met ouders willen we het beste voor de kinderen.

Wij vinden het belangrijk om met minimaal twee, soms drie, vaste leidsters op de groep te staan. Voor de continuïteit en veiligheid van kinderen is het goed om altijd een vast gezicht te hebben.

Wij werken ook bewust met stagiaires en vrijwilligers, omdat we dan altijd met voldoende leidsters staan om als het nodig een kind extra aandacht te geven en op schoot nemen bijvoorbeeld. We hebben een aantal vaste bekende invalkrachten, die bij ons invallen als een leidster ziek of met vakantie is. We willen liever geen invalkrachten via een uitzendbureau.

1.3.2 Kennismaking en wennen

Wanneer een kind op de Poppenzolder komt, spreken we af dat het kind eerst samen met één van de ouders een ochtend op de Poppenzolder mag komen wennen. De aandacht leidster (in het verdere beleid 'mentor' genoemd) van het kind neemt dan uitgebreid de tijd voor de ouder en het kind om over zijn kind en over de dagelijkse gang van zaken op het dagverblijf te praten. Wij vinden het fijn om van ouders te horen wat hun manier van verzorgen en opvoeden is, of de zwangerschap en bevalling goed zijn gegaan en of er bijzonderheden van thuis zijn die goed zijn om te weten om een beeld te krijgen van ouders en het kind. Voedingsschema's, slaapritme en eventuele andere wetenswaardigheden kunnen rustig uitgewisseld worden. Tevens vragen we ouders een aantal formulieren in te vullen met daarop hun gegevens en eventuele bijzonderheden met betrekking tot hun kind.

Geprobeerd zal worden om de thuissituatie en de situatie op het dagverblijf zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen, maar er zullen natuurlijk altijd verschillen zijn. In dit gesprek kunnen we afstemmen hoe we hiermee omgaan. 'Samenleven' in een groep vraagt enerzijds aanpassing, anderzijds is het ook een verbreding van de thuissituatie.

De ouder wordt tijdens deze kennismakingsochtend geïnformeerd als er nog een mentor (op een andere dag) zal zijn voor hun kind.

We vinden het belangrijk om rustig te wennen zodat het kind vertrouwd kan raken met de nieuwe omgeving met de andere kinderen en met de leidsters. De ouder kan dan tussendoor eventueel weggaan. Ouders kunnen zo ook aan de nieuwe situatie wennen.

De tijd dat het kind daarna zonder zijn ouders op de Poppenzolder blijft, wordt in onderling overleg opgebouwd.

1.3.3 De mentoren

Om de ouders en hun kind een gevoel van geborgenheid en veiligheid te geven, hebben alle kinderen hun eigen mentor. Voor de ouders is zij een vast aanspreekpunt. We bekijken samen welke leidster(s) het kind het meeste ziet en bepalen aan de hand daarvan wie de mentor wordt. Dat laten we aan de ouders weten en dit noteren we op het plaatsingsformulier. De kinderen houden dezelfde mentor totdat ze vier jaar worden. De mentor vult twee keer per jaar de observatielijsten van de Cito in, en heeft twee keer per jaar een oudergesprek met de ouders als ouders die behoefte hebben. Als het kind naar school gaat schrijft de mentor een overdracht voor school en voor de buitenschoolse opvang.

1.3.4 Schriftje

Elke baby heeft (tot hij/zij anderhalf jaar is) een schriftje dat meekomt naar de Poppenzolder en weer mee teruggaat naar huis. In het schriftje worden zijn groeiproces (ontwikkelingen, ervaringen), belevenissen en zijn verloop van de dag beschreven. Ouders kunnen hierin ook terugschrijven over hoe het thuis gaat. Het schriftje wordt een naslagwerk van het kind op het dagverblijf (en thuis).

De oudere kinderen (vanaf anderhalf) hebben een schriftje dat op de Poppenzolder blijft. Daarin wordt regelmatig een kort verslag geschreven over de ontwikkelingen van het kind op het kinderdagverblijf. Ouders kunnen het schriftje lezen naar behoefte en voorafgaand aan oudergesprekken die twee keer per jaar worden gehouden. Als het kind naar de basisschool gaat en ons verlaat, krijgt hij het schriftje mee. Het is een tastbare herinnering voor later aan de tijd op de Poppenzolder.

Als kinderen naar school gaan krijgen ze ook een boek met foto's van hun tijd op de Poppenzolder mee.

1.4 Kleinschaligheid als kracht

1.4.1 Huiselijkheid

Het allereerste dat opvalt als je de Poppenzolder binnenstapt, is de huiselijkheid die het uitstraalt. Er hangt een huiselijke sfeer dat een gevoel van gezelligheid met zich meebrengt.

Deze huiselijkheid wordt bepaald door drie factoren:

- 1) de warme benadering van de leidsters;
- 2) het pand is net een oud herenhuis (voor een kinderdagverblijf is het relatief klein; je kunt het met een herenhuis vergelijken);
- 3) de kleuren en aankleding van de Poppenzolder zijn kleurrijk en divers.

We bieden 'een tweede thuis', wat wij essentieel vinden.

1.4.2 Eén verticale groep

We hebben op de Poppenzolder maar één groep; een verticale groep van nul tot vier jaar. Onze leidsters werken elke week op dezelfde vaste, eigen dagen.

Grote voordelen zijn:

- 1) De meeste leidsters werken al jaren op de Poppenzolder. De continuïteit wordt hierdoor gewaarborgd;
- 2) Als leidster zijn we daardoor een vast, bekend en vertrouwd gezicht voor de kinderen en hun ouders. We groeien vier jaar lang met elkaar op, tot het kind naar school gaat;
- 3) Er staan iedere dag minimaal drie mensen op de groep: twee, soms drie vaste leidsters en een stagiaire, een vrijwilligster en/of vaste invalkracht (afhankelijk van het aantal kinderen);
- 4) Dus vier jaar lang dezelfde leidster!
- 5) De kinderen groeien vanaf het moment dat ze op de Poppenzolder komen op met grotendeels dezelfde kinderen, waarvan vaak ook een broertje of zusje in de groep zit;
- 6) Samen met broertje(s) of zusje(s) op één groep maakt dat het net een groot gezin is;
- 7) De grote kinderen helpen de kleine kinderen (met het geven van de fles bijvoorbeeld) en kunnen daarmee aan elkaar en met elkaar groeien. Wij stimuleren dit liefdevolle gedrag van de kinderen door ze complimenten te geven;
- 8) De kinderen leren van elkaar (ze doen elkaar na en de groteren leren rekening houden met de kleineren);
- 9) De kinderen leren tevens omgaan met verschillen (de oudste kinderen gaan niet meer naar bed bijvoorbeeld).

Samenvattend kunnen we zeggen dat we geborgenheid en veiligheid bieden naar de kinderen door ze continuïteit, stabiliteit, duidelijkheid en structuur te bieden met ruimte voor verschil in leeftijd zoals in bovengenoemde punten beschreven staat.

1.4.3 Een groep van twaalf tot maximaal veertien kinderen.

Wij hebben gemiddeld genomen een groep van twaalf kinderen. Soms zijn er iets minder kinderen, soms iets meer. Wij streven naar een groep van twaalf kinderen omdat dit aantal het fijnste is om mee te werken. Tegenwoordig hebben we vaak elf kinderen als we bijvoorbeeld twee baby's onder het jaar hebben. Dat vinden we zelf ook relaxter om te werken.

Tot een aantal van veertien kinderen mogen we gaan gezien de ruimte die we hebben. Wij zetten meer dan twee pedagogisch medewerkers in als dat volgens de leidster-kind ratio nodig is, aangevuld door stagiaires, invalkrachten of vrijwilligers. Zo houden we het veilig voor de kinderen met aandacht voor elk individu.

Kinderen kunnen op een extra dag komen. Er moet op die dag dan wel een open plek zijn (doordat er een kindje niet is of omdat er een open plekje is), want wij moeten wel blijven voldoen aan de leidster-kind ratio die vanuit de overheid is vastgesteld als eis.

Wij kijken ook of de leidsters die op die dag werken het kindje kennen. Soms kan een peuter wel extra komen maar een baby niet doordat de leidster-kind ratio dan niet meer klopt.

Hoofdstuk 2. Wie zijn wij – het team - en hoe werken wij?

2.1 Het team

Stabiel team

Sommige leidsters werken al jaren op de Poppenzolder. Wij werken allemaal parttime en op dezelfde vaste dagen.

We zijn een team met diversiteit en veel expertise in huis. Regelmatig geven we elkaar feedback en coachen we elkaar op de werkvloer.

Onze hoofdleidster werkt op kantoor en op de groep. Voor haar en ook voor het team fungeert het bestuur als extra klankbord (in het ouderbestuur zitten deels ouders met een pedagogische achtergrond).

Invalkrachten, stagiaires en vrijwilligsters

Wij hebben vaste invalkrachten, twee stagiaires (van o.a. de ROC-opleiding pedagogisch werk en soms van de HBO-Pedagogiek) en gemiddeld twee vrijwilligsters die ons team versterken. Stagiaires doen met alles mee wat de vaste leidsters doen, maar onder verantwoordelijkheid van de vaste leidsters. De manier waarop wij werken met de kinderen oefenen ze door mee te doen met het verzorgen en begeleiden van de kinderen en met het doen van activiteiten. Ze hebben regelmatig begeleidingsgesprekken over hun functioneren.

De vrijwilligsters dragen geen verantwoordelijkheid maar ze helpen wel mee in huishoudelijke- en spelactiviteiten (bijvoorbeeld voorlezen). We vragen aan vrijwilligers om een half jaar tot een jaar te blijven zodat zij ook een stabiele factor zijn.

We vinden het fijn om stagiaires en vrijwilligsters op de groep te hebben. Hoe langer een stagiaire (en ook vrijwilligster) bij ons werkt, hoe meer ze deelneemt en steeds meer volledig meewerkt in alle taken. Zij doet veel ondersteunend werk, waardoor we veel tijd en aandacht kunnen hebben voor de kinderen op de groep. Als vaste leidster blijven we wel altijd eindverantwoordelijk.

Wij ervaren het als een verrijking om stagiaires en vrijwilligers te begeleiden. Zij leren van ons en wij leren van hen. Hierdoor blijven we “alert” in het ‘waarom we werken zoals we werken’ (het pedagogisch beleid) en het zorgt ervoor dat dit verankerd wordt.

Bij vakantie of ziekte van de leidsters zetten we zo veel mogelijk bekende en vertrouwde invalkrachten in. Dit zijn meestal meiden die bij ons stage hebben gelopen en dus heel vertrouwd zijn met de groep. We hebben in totaal nu drie invalkrachten. Maar in nood vallen ook vaste leidsters voor elkaar in. In de zomer zijn we twee weken dicht omdat we geen uitzendkrachten op de groep willen. Met kerst zijn we een week dicht. Gezien het vaste gezichtencriterium proberen we zoveel mogelijk vaste vertrouwde invalkrachten in te zetten. We hebben nu een invalkracht die een contract heeft voor een dag per week, en we vallen voor elkaar in.

2.2 Communicatie binnen het team

Doordat we met een vast, klein team werken zorgen we voor continuïteit en duidelijkheid naar de kinderen en ouders en daarmee voor geborgenheid en veiligheid. Duidelijke communicatie is hierbij belangrijk om goed afgestemd te blijven op elkaar. We hebben een map met een logboek waarin we elke dag over de bijzonderheden rondom de kinderen schrijven. Niet alleen

tijdens het werk overleggen we, maar ook plannen we gemiddeld eens per zes weken een teamvergadering.

Tijdens een teamvergadering komen alle aspecten van ons werk aan bod:

- 1) Alle kinderen en eventuele daarbij behorende aandachtspunten en afspraken worden besproken.
- 2) De manier waarop we samenwerken komt aan bod. Zo blijven we op de hoogte van elkaar en kunnen we eventuele aanpassingen doen waar nodig. Daarmee bespreken we ook (de samenwerking met) stagiaires, invalkrachten en onze vrijwilligsters. Als er dingen zijn die veranderd moeten worden in onze manier van werken of communiceren, zullen die onder de aandacht gebracht worden.
- 3) Als er punten komen vanuit het bestuur of als er dingen zijn die eerst besproken moeten worden met het bestuur, wordt dat tijdens een vergadering aangekaart;
- 4) Andere relevante onderwerpen komen tijdens een vergadering ook aan bod. Dit kan gaan over onderwerpen als het vervangen van materiaal, het aanpassen van het Pedagogisch beleid, het volgen van cursussen, EHBO en we hebben regelmatig een brand/-ontruimingsoefening.

2.3 Vier-ogenprincipe en afwijken van de BKR

Wij moeten voldoen aan het vier-ogenprincipe dat de Wet Kinderopvang ons voorschrijft, dat wil zeggen dat er altijd iemand meekijkt met de leidster die op de groep staat. Daarom zijn wij altijd van 8.00 tot 18.00 uur met minimaal twee mensen in het kinderdagverblijf aanwezig.

Op dinsdag zit de hoofdleidster tussen 8.00 en 9.00 uur op kantoor. Op dinsdag is de hoofdleidster de hele dag op kantoor; op donderdag om de week.

Wij hebben daarnaast zelfs een speciale vrijwilligster, Tonny, die alleen 's ochtends tussen 8.00 en 10.00 uur komt, op verschillende dagen.

Invulling vier-ogenprincipe

Maandag

Leidster 1: 8.00-17.00 uur, pauze 13.00 uur-13.30 uur
Leidster 2: 9.00-18.00 uur, pauze 13.30 uur-14.00 uur
Stagiaire : 9.30-18.00 uur, pauze 13.00 uur -13.30 uur
Vrijwilligster: 9.00-18.00 uur, pauze 13.30 uur -14.00 uur
Tonny 8.00-10.00 uur

Dinsdag

Leidster 1: 8.00-17.00 uur, pauze 13.00 uur-13.30 uur
Leidster 2: 9.00-18.00 uur, pauze 13.30 uur-14.00 uur
Stagiaire : 8.00-17.00 uur, pauze 13.00 uur -13.30 uur
Stagiaire: 9.30-18.00 uur, pauze 13.30 uur – 14.00 uur
Kieke 8.00-17.00 uur (kantoor) , pauze 14.00 uur-14.30 uur

Woensdag

Leidster 1 : 8.00-17.00 uur, pauze 13.00 uur-13.30 uur
Leidster 2 : 9.00-18.00 uur, pauze 13.30 uur-14.00 uur

Stagiaire : 9.30 uur -18.00 uur, pauze 14.00 uur -14.30 uur

Tonny 8.00-10.00 uur

Donderdag

Leidster 1 : 8.00-17.00 uur, pauze 13.00 uur-13.30 uur

Leidster 2 : 9.00-18.00 uur, pauze 13.30 uur-14.00 uur

Stagiaire: 9.30-18.00 uur, pauze 13.00 uur –13.30 uur

Stagiaire/vrijwilligster : 9.30-18.00 uur, pauze 14.00 uur -14.30 uur

Kieke 8.00-18.00 uur (kantoor) , pauze 14.00 uur-14.30 uur

of Tonny 8.00-10.00 uur

Vrijdag

Leidster 1: 8.00-17.00 uur, pauze 13.00 uur-13.30 uur

Leidster 2: 9.00-18.00 uur, pauze 13.30 uur-14.00 uur

Stagiaire/vrijwilligster: 9.30 uur -18.00 uur, pauze 14.00-14.30 uur

Tonny 8.00-10.00 uur

Afwijken van de BKR (beroepskracht- kind ratio):

- Er zijn altijd twee volwassenen op de Poppenzolder aanwezig; Dit moet omdat we maar een groep hebben, en niet kunnen terugvallen op leidsters op andere groepen.
- Wij wijken drie uur per dag af van de BKR , namelijk van 8.00 tot 9.00 uur, van 13.00 uur tot 14.00 uur en van 17.00 uur tot 18.00 uur
- 'S ochtends tussen 8.00 uur en 9.00 uur is een beroepskracht met een andere beroepskracht of een stagiaire of vrijwilligster aanwezig
- 's Middags na 17.00 uur staat een vaste leidster met een andere leidster of een stagiaire of vrijwilligster op de groep;
- Tussen 9.00 en 17.00 uur staan we altijd met drie of vier mensen op de groep;
- Tussen de middag houden de leidsters om de beurt een half uur pauze;
- En, in de slaapvertrekken hebben we babyfoons aan staan zodat wij beneden snel horen als een kind bijvoorbeeld wakker is of veel ligt te hoesten. We horen het zo bijvoorbeeld ook als een leidster een bedje open of dicht doet.

Hoofdstuk 3. Persoonlijke ontwikkeling

De persoonlijke ontwikkeling is op te delen in grofweg drie groepen, met als extra toevoeging hygiëne:

- 1. Sociaal-emotionele ontwikkeling;**
- 2. Cognitieve ontwikkeling;**
- 3. Motorische ontwikkeling;**
- 4. Hygiëne.**

In dit hoofdstuk gaan we hier dieper op in met als kanttekening dat de ontwikkelingen niet los van elkaar te zien zijn. De ontwikkelingen zitten in elkaar verweven, aan elkaar verbonden. Zonder mogelijkheid tot cognitieve ontwikkeling is er geen mogelijkheid tot leren spreken bijvoorbeeld, wat nodig is om in gesprek te kunnen zijn met een ander, wat mogelijk maakt om op sociaal-emotioneel gebied te ontwikkelen.

Maar om toch enige duidelijkheid te scheppen in het onderscheid, beschrijven we hieronder zaken die mogelijk het meest onder een van die ontwikkelingen valt.

3.1 Sociaal-emotionele ontwikkeling

3.1.1 Zelfvertrouwen

In een veilige, vertrouwde omgeving durven kinderen te ontdekken. Wij gaan ervan uit dat door dingen zelf te doen en te ontdekken, kinderen een gevoel van zekerheid kunnen ontwikkelen; daardoor ontwikkelen ze een gevoel van zelfvertrouwen en autonomie. We stimuleren het zelfvertrouwen bijvoorbeeld door kinderen uit te dagen iets nieuws te proberen en complimenten te geven over dat wat ze al helemaal zelf kunnen.

Zelfvertrouwen leidt tot zelfstandigheid, tot een gevoel van het hebben van de regie. Het draagt bij aan een gevoel van een gezond mens te zijn die verantwoordelijkheid durft te nemen voor zichzelf en zijn omgeving.

We laten kinderen bijvoorbeeld meehelpen met opruimen waardoor ze leren verantwoordelijkheid te dragen voor hun eigen spullen. We verwachten niet dat ze dit perfect doen. Soms maken we het opruimen tot een spel door een opruimlied te zingen en prijzen we de kinderen voor het kleinste stukje duplo dat het krat in gaat.

Bij conflicten tussen kinderen proberen we om niet te snel in te grijpen. We stimuleren de kinderen om zelf hun conflicten op te lossen en als dit niet lukt helpen we hen daarbij. De kinderen leren we met woorden op te lossen (in plaats van met slaan), en door elkaar een knuffel te geven als het weer goed is. We vinden het belangrijk dat een kind leert voor zichzelf op te komen door te leren aangeven naar de ander als hij iets niet fijn vindt. Ook leren we kinderen rekening te houden met elkaar, met elkaar te delen en te overleggen.

Dit leidt tot zelfvertrouwen. Zelfvertrouwen is de basis voor weerbaarheid, voor assertiviteit, voor positieve zelfwaardering en voor begrip en ruimte kunnen opbrengen voor een ander.

3.1.2 Saamhorigheid

In een groep waar veiligheid de basis is, kunnen kinderen opgroeien tot sociale mensjes. We zijn een groep waarin we in een positieve dynamiek met elkaar opgroeien. Dit geeft een gevoel van saamhorigheid. Daarin is ruimte voor het met elkaar optrekken en ook is er de ruimte om als individu bezig te zijn met bijvoorbeeld eigen spel.

Daarnaast betrekken we de kinderen bij dingen die bij het dagelijkse leven horen.

- We bakken bijvoorbeeld wel eens koekjes of pannenkoeken met ze;
- We snijden wel eens fruit met z'n allen;
- Of ze mogen een keer de afwas doen;
- We doen soms samen boodschappen;
- En we gaan wel eens naar de bibliotheek met ze om boeken te lenen;
- Of we nemen ze mee voor een wandeling in het park. Elke ouder geeft dmv een formulier toestemming om met het kind er op uit te kunnen gaan. Wij zijn bij een wandeling met 1 leidster op twee kinderen. In de bolderkar mogen drie kinderen per leidster.
- Kinderen houden van zingen. We zingen veel liedjes met de kinderen. Dit geeft een gevoel van saamhorigheid. We hebben veel liedjes die we regelmatig zingen (kinderen houden van herhaling!). Voor het fruit en brood eten hebben we ook liedjes die we speciaal op dat moment zingen. In ons eigen samengestelde liedboekje staan liedjes die we veel zingen. Elk kind krijgt zo'n boekje mee voor thuis, zodat ouders ze thuis ook kunnen zingen met hun kind als ze dat leuk vinden. We zingen regelmatig ook wat langere en moeilijkere liedjes. Wij ervaren dat liedjes met bewegingen erbij het leukst worden gevonden door de kinderen.

3.1.3 Activiteiten

Vrijwel elke dag doen we een activiteit met de kinderen. We vinden het leuk en belangrijk om daarbij te experimenteren met materialen en afwisselende activiteiten, zodat de kinderen met veel verschillende soorten materialen en activiteiten kennismaken. Naast het leren omgaan met materialen leren de kinderen tevens omgaan met sociale aspecten als: samen delen (van een bakje verf bijvoorbeeld) en wachten (op een schaar bijvoorbeeld).

Bij de knutselactiviteiten zoals verven, knippen, plakken en kleuren hebben we niet tot doel een perfect resultaat neer te zetten. De activiteiten hebben bovenal plezier tot doel en daarnaast het stimuleren van de motoriek van de kinderen. We maken daarbij graag gebruik van kosteloos materiaal (wc-rollen bijvoorbeeld).

We maken ook pannenkoeken van klei (of echte pannenkoeken) of we spelen bijvoorbeeld poppenkast. Daarnaast doen we regelmatig aan yoga, dansen we de kamer door, maken we muziek met muziekinstrumentjes, springen we op de trampoline of rollen en gooien we met grote en kleine ballen. Ook leren we de kinderen planten te poten, zaaien en oogsten en hoe je planten verzorgt. Dit is een greep uit de activiteiten die we doen.

Het zijn activiteiten die we ondernemen met de kinderen boven de een jaar.

Omdat we altijd met voldoende leidsters op de groep staan kunnen we apart van de oudere kinderen met de baby's ook een activiteit doen. Zo krijgt elk kind aandacht en de mogelijkheid

zich in zijn eigen tempo en niveau te ontwikkelen. Bij de jongsten komt dit neer op extra een op een aandacht, hen stimuleren om te rollen, communiceren met hen in hun brabbeltaal maar ook al beginnend met boekjes voorlezen en benoemen wat er allemaal te zien is bijvoorbeeld.

Als het buiten koud is spelen we soms alleen met de peuters buiten. We kunnen dan ongestoord rennen en fietsen, of bijvoorbeeld gymmen.

We kijken altijd naar de behoeften en mogelijkheden van de betreffende kinderen en de groep die dag.

3.1.4 Zindelijkheid

Ieder kind ontwikkelt zich in zijn eigen tempo en op zijn eigen manier. Dit geldt ook voor het zindelijk worden.

Een kind wordt zindelijk wanneer het daar zelf aan toe is, maar je kunt het wel stimuleren. Op de Poppenzolder doen we dat spelenderwijs en stap voor stap. Om met zindelijk worden te beginnen is het belangrijk dat kinderen en ouders gemotiveerd zijn en dat het kind thuis ook al oefent op het potje of op de wc. Zowel de ouder als leidster kan het signaal herkennen dat het kind klaar is om zindelijk te worden en het initiatief nemen om te beginnen. Dit gaat uiteraard altijd in overleg.

Op de Poppenzolder hebben we een aantal manieren om het zindelijk worden zo succesvol mogelijk te laten verlopen:

- Met meerdere kinderen tegelijk naar de wc gaan werkt stimulerend;
- Er zijn vaste momenten van naar de wc gaan: na het fruit, na de lunch, na het slapen etc...;
- De leidsters nemen extra de tijd om een kind zindelijk te maken, met een groot compliment als het kind plast of poept op het potje of op de wc.
- Het kind mag een eigen stickerkaart en daarop een sticker plakken - 'plaskaart' - als ze hebben geplast of gepoept. Die kaart hangt aan de muur in de badkamer op kindhoogte. Als de kaart vol is, mag het kind de kaart meenemen en zo nodig krijgt het er daarna weer een.

Een kind voelt zich heel groot als het op het potje/wc zit! Wij bieden het potje aan, maar het is altijd vrijblijvend. Zindelijk worden gaat spelenderwijs. Kinderen zien anderen gaan en vinden het interessant. Hoe meer ontspannen de sfeer, hoe beter het zal gaan. Als het niet lukt of het kind plast een keer in zijn broek, reageren we neutraal. We worden nooit boos.

Bijna alle kinderen bij ons zijn zindelijk voordat ze naar school gaan, want ze zijn er al vanaf vrij jong aan gewend om op het potje of naar de wc te gaan. Kinderen moeten zindelijk zijn voordat ze naar school gaan. We proberen daarom samen met de ouders om hun kind zindelijk te maken, en we leren ze onder onze begeleiding om zelf hun billen af te veegen. Hierdoor kan het kind zelfstandig naar de wc op school.

3.2 Cognitieve ontwikkeling

Een keer per dag doen we een activiteit met de kinderen boven een jaar (vaak als de baby's slapen). En ook doen we daarnaast regelmatig aparte, moeilijkere spellen met de oudsten. Dan doen we bijvoorbeeld passende taal-, reken- of tel- activiteiten (bijvoorbeeld tellen van autootjes), moeilijke puzzels, kleurenactiviteiten (bijvoorbeeld benoemen van kleuren) of -spelletjes, of een wat moeilijker werkje zoals knippen, een parcours buiten op de speelplaats

etc. Wij ervaren dat kinderen die activiteiten leuk vinden en wij vinden het leuk om dit te doen met de kinderen. Zulke activiteiten stimuleren tevens de motorische en sociaal-emotionele ontwikkeling door het groepsproces en de voorbeelden die ze in elkaar zien tijdens zulke groepsactiviteiten.

3.3 Motorische ontwikkeling

De motorische ontwikkeling is op te splitsen in de grove en de fijne motoriek. Grove motoriek zegt het al, bewegingen zijn groot, grof. Bij de fijne motoriek gaat om veel preciezer “werk”. Voorbeelden van grove motoriek zijn: fietsen, rennen, springen, rollen, verven op een groot papier op de schildersezels met grote haken en strepen, papier scheuren, een broek uittrekken. Voorbeelden van fijne motoriek zijn: knippen of prikken (op een lijntje), binnen de lijntjes kleuren en daarbij het potlood op de “juiste” manier vast kunnen houden, insteekmozaïek insteken in een “bord” met gaatjes, een knoop van een jas dichtmaken.

Op de Poppenzolder bieden we de kinderen een breed palet aan mogelijkheden aan om zich motorisch te kunnen ontwikkelen.

Kinderen zijn van nature beweeglijk en vol energie. We bewegen dagelijks met de kinderen, buiten en binnen. Daarnaast geven we de kinderen veel ruimte voor hun eigen bewegingsspel (van het springen, dansen en verkleden tot aan het liggend op de grond spelen met de auto’s bijvoorbeeld).

Beweging voor kinderen is goed. Dit is niet alleen goed voor ontwikkeling op motorisch vlak, cognitief en sociaal-emotioneel, maar dit creëert ook rust op de groep nadat er bewogen is. Na inspanning komt er ontspanning. Beweging maakt tevens dat kinderen zich beter kunnen concentreren, na inspanning. Zo doen we vaak een knutselactiviteit met de kinderen nadat we buiten hebben gespeeld. De energie is er dan uit, rust is dan een welkome afwisseling. De kinderen kunnen tot rust komen door rustig en geconcentreerd aan een werkje bezig te zijn.

3.4 Hygiëne

Ook een voorwaarde voor ontwikkeling en groei is dat de kinderen zich in een schone en opgeruimde omgeving bevinden. In een minder schone omgeving kunnen de kinderen (ouders en leidsters) allerlei ziekten en virussen oplopen, wat niet ten goede komt aan hun (en onze) gezondheid. Daarom hechten wij veel waarde aan hygiëne en verzorging. Zo worden snotneuzen schoongeveegd, poepbroeken meteen verschoond en bij echt vieze billen gaan de kinderen in bad.

Zelf zorgen we er (met de kinderen) voor dat het speelgoed weer op zijn plek terecht komt nadat er mee gespeeld is. Ook maken we het speelgoed en het meubilair regelmatig schoon.

De vloer vegen we als we merken dat het vies is geworden. Ook heeft De Poppenzolder een schoonmaker in dienst die elke dag de vloeren en het sanitair schoonmaakt.

In het Beleid Veiligheid en Gezondheid hebben we beschreven hoe we zo hygiënisch mogelijk proberen te werken. Ook staat daarin beschreven hoe we zo veilig mogelijk werken en hoe we grote risico’s uitsluiten.

Corona

We proberen zo hygiënisch mogelijk te werken. We maken alle deurkrukken regelmatig schoon met alcohol. Speelgoed, knuffels en handdoeken worden vaker gewassen. Mocht daar toe aanleiding zijn dan wordt er gebracht en gehaald door een ouder of mogen ouders niet meer

binnen komen. Dit zijn maatregelen waarbij we de GGD en de adviezen van de rijksoverheid opvolgen. We hanteren de meest recente beslisboom mbt ons ziektebeleid.

Hoofdstuk 4. Natuur

Natuur heeft bij ons een eigen hoofdstuk in ons beleid. Het is een essentieel onderdeel van De Poppenzolder. We koesteren het hebben van natuur op de Poppenzolder en we verweven dit in onze werkwijze en in onze activiteiten met de kinderen. Buiten zijn is een belangrijk aspect in ons werk met kinderen. En het gebruiken van natuur (bijvoorbeeld foto's, planten) in onze aankleding en bij activiteiten (bijvoorbeeld verven met stokjes van buiten) is hier ook onderdeel van. Van Groen Cement hebben we het 'Groene keurmerk' gekregen, omdat ze ons zo'n groen kinderdagverblijf vinden.

Onze buitenspeelplaats is ommuurd. Het is overzichtelijk, gezellig, kindvriendelijk en natuurlijk ingericht. En het is een veilige speelplaats, want de kinderen kunnen niet weglopen.

We vinden het leuk en leerzaam om de kinderen bewust te maken van de (veranderingen in de) natuur. In de lente gaan we bijvoorbeeld naar de nieuwe bloemetjes kijken, in de herfst verzamelen we bladeren. Op de speelplaats bestuderen we lieveheersbeestjes en spinnetjes. Takken worden zo nodig gesnoeid en samen gooien we, als ze dat leuk vinden, met de kinderen de takken in de kliko. In de praktijk van de dag merken we dat kinderen graag helpen bij klusjes die wij ook doen waar we de kinderen ruimte in geven om te mogen ontdekken. Het is mooi om te zien hoe leuk de kinderen dat vinden. Ze helpen graag mee. Vaak planten we binnen eerst de zaadjes in kleine bakjes, zodat de kinderen zien hoe het zaadje zich ontwikkelt tot een plantje, waarna we ze buiten in de bakken zetten zodat ze groter kunnen groeien.

De natuur en natuurlijke elementen komen vaak terug in onze (knutsel)activiteiten, om zo de kinderen bewust te maken van bijvoorbeeld de verschillende seizoenen en omdat hiermee werken een leuke afwisseling is. We praten met de kinderen over o.a. het weer, wat er in het seizoen waar we in zitten allemaal verandert in de natuur, en over veel meer. Binnen hangen foto's aan de muur van de kinderen die in de tuin bezig zijn. Er hangen ook foto's en kaarten van vogels, andere dieren en elementen uit de natuur.

En vaak zingen we liedjes die betrekking hebben op de natuur, zoals 'krokusbolletje' en 'op een grote paddenstoel'.

De buitenspeelplaats proberen we steeds uitdagend te houden voor de kinderen.

- We hebben een wilgenboogje gemaakt waar de kinderen onderdoor kunnen lopen of fietsen, een ton geplaatst waar ze doorheen kunnen kruipen en een pomp waar de kinderen in de zomer water in kunnen pompen;
- Op de boomstronkjes die we hebben zitten de kinderen of ze stappen van boomstronk naar boomstronk (ook wel als onderdeel van een parcours);
- In de zandbak spelen vinden de kinderen het allerleukst. Op de zandbakrand hebben we een houten keukentje laten maken zodat de kinderen lekker kunnen "koken".
- Er ligt ook een band van een scooter op de speelplaats. Kinderen kunnen er in springen, ermee lopen of erop zitten.

- We hebben diverse plantjes en bloemen in de bloembakken op de grond en aan de muur.
- Aan de zijkant van de schuur hangt een grote spiegel zodat de speelplaats nog groter lijkt en kinderen zichzelf en de plantjes kunnen zien in de spiegel.
- Vogeltjes nestelen in onze vogelhuisjes en wij kunnen hen zien als ze af en aan ,of uitvliegen,
- En als het seizoen daar is eten we de eigen geteelde groenten en fruit, waarbij we de kinderen betrekken in het (zaai- en groei)proces uit onze moestuintjes en pruimenboom. We kweken bijvoorbeeld pruimen, aardbeien, tomaten, pompoenen en courgettes. Uiteindelijk oogsten we het en eten we het op (als de kinderen willen).
- En onze speelplaats is voor de kinderen bij uitstek ook een plek om te schommelen, fietsen, klimmen, glijden, wippen en in de zandbak spelen. Afgelopen jaren hebben we een nieuw speeltoestel gekregen en op een deel van de speelplaats nieuw kunstgras wat een natuurlijk ogende en zachte ondergrond geeft.
- Naast het spelen op de speelplaats doen we er ook regelmatig activiteiten.

We proberen elke dag twee of drie keer naar buiten te gaan. Gemiddeld twee uur per dag spelen en zijn we buiten. Buiten spelen voegt veel toe aan de ontwikkeling van kinderen en het is gezond, dus als het even kan gaan we naar buiten.

Kruipers krijgen een extra broek of regenbroek aan om mee naar buiten te kunnen.

Als het regent trekken we de oudste kinderen soms regenlaarsjes en regenpakken aan en stappen we met kinderparaplutjes rond als de kinderen dat leuk vinden.

Slecht weer bestaat niet, slechte kleding wel, zouden de Zweden zeggen.

Hoofdstuk 5. Bijzondere activiteiten

5.1 Thema's

Naast thema's gekoppeld aan seizoenen hebben we ook thema's die gaan over feesten zoals Pasen, Kerstmis, Carnaval. Zo komt Sinterklaas ieder jaar een bezoekje brengen aan de Poppenzolder. Met Kerst eten we gezellig een kerstlunch en verstoppen we met Pasen paaseieren. Zo nu en dan lenen we ook een themakist van de bibliotheek (met bijvoorbeeld 'vervoer' of 'muziek' als thema).

5.2 Uitstapjes

Zo nu en dan maken we uitstapjes. Als een kind voor het eerst op de Poppenzolder komt, vragen we zijn ouders om daarvoor een wandeltoestemming te ondertekenen. Alleen met toestemming van ouders zullen we het kind meenemen buiten de Poppenzolder.

We gaan bijvoorbeeld naar de speeltuin (bijvoorbeeld de Torteltuif), een museum (bijvoorbeeld 'Van speelklok tot pierement'), naar de bibliotheek of gewoon een eindje wandelen.

We waken met de grootst mogelijke zorg over de kinderen. Kinderen mogen nooit zonder begeleiding lopen. Ze zitten in een buggy of bolderkar of ze lopen aan de hand.

Bij een uitstapje moeten minstens twee vaste leidsters aanwezig zijn. We proberen dan altijd met vier mensen op de groep te staan.

5.3 Vrij spelen

Naast het aanbieden van activiteiten vinden we het ook belangrijk dat de kinderen zichzelf kunnen vermaken. Kinderen kunnen zelf op "ontdekkingsreis" gaan en kunnen daarvoor de hele ruimte gebruiken, binnen en buiten. "Zichzelf vermaken" houdt ook in dat de kinderen samen kunnen en mogen spelen. Zeker de wat oudere kinderen spelen regelmatig samen. Met hun grote fantasie vermaken ze zich vaak erg goed met elkaar. Van het spelen van Sinterklaas en Zwarte Piet tot het shoppen bij de IKEA. De verscheidenheid aan speelgoed en de mogelijkheid om hier zelfstandig mee om te gaan, geeft genoeg gelegenheid tot vrij spel.

Tijdens het vrije spel observeren we de kinderen regelmatig. We kijken waarmee ze bezig zijn, met wie ze spelen en hoe ze spelen. Door gerichte observatie kunnen we de kinderen eventueel speelgoed en activiteiten aanbieden die aansluiten bij het niveau en de interesse van het kind. Soms begeleiden we de kinderen bij het spelen. Dit doen we bijvoorbeeld bij conflicten, zoals beschreven in hoofdstuk 3.1.1 'Zelfvertrouwen'. En als een kind bijvoorbeeld veel alleen speelt proberen we te stimuleren wat meer met andere kinderen samen te doen. Maar we respecteren het ook wanneer een kind hier geen behoefte aan heeft.

Hoofdstuk 6. Rust en duidelijkheid

6.1 Overzicht

Overzicht geeft rust en duidelijkheid en kan op veel verschillende manieren worden gecreëerd. Op de Poppenzolder hebben we een vaste structuur in de dag (zie bijlage 1) en hebben we regels. En ook ligt bijvoorbeeld speelgoed op vaste plekken.

In een gestructureerde omgeving met overzicht weten de kinderen waar ze aan toe zijn en dat geeft een gevoel van veiligheid.

6.2 Rust

Naast actieve activiteiten die we ondernemen met de kinderen creëren we ook dagelijks momenten van rust.

Allereerst zorgen we daarvoor doordat we met minimaal twee vaste leidsters werken, samen met stagiaire(s), invalkracht(en), vrijwilliger(s). Dit geeft overzicht. Overzicht zorgt voor rust met regelmatig ruimte voor toegestane “chaos” (wanneer er speelgoeddozen door de kinderen leeggegooid worden bijvoorbeeld).

Als leidster lopen we door deze voldoende personele bezetting niet achter de feiten aan, wat zo zijn positieve weerslag heeft op ons leidsters en de kinderen. We voelen in het algemeen geen werkdruk, waardoor de dingen er ordelijk, plezierig en met humor, creatief en ontspannen aan toe gaan. Er is een ontspannen sfeer in een veilige basis waarin iedereen zich goed kan ontplooiën.

Kortom, een ruime bezetting zorgt voor:

- 1) Overzicht;
- 2) Rust op de groep;
- 3) Daardoor ruimte om te praten en grapjes te maken. Humor is een erg belangrijke factor, in welke situatie dan ook en dat zetten we veel in. Het ventileert de soms lastige en/of minder leuke situaties, het relativeert en het neemt de eventuele “negatieve” sfeer weg. Bovenal creëert humor een ontspannen sfeer en plezier;
- 4) De mogelijkheid om een breed en afwisselend scala aan activiteiten met plezier en in ontspanning uit te voeren.

We bouwen bewust rustmomenten in door bijvoorbeeld yoga te doen. En ook zijn er momenten tot ontladen. Het kan heel goed werken om buiten hard rond te rennen, springen, fietsen, zodat er daarna rust kan ontstaan.

Onze eetmomenten zijn ook momenten van rust voor de kinderen, en voor ons. We lezen dan vrijwel altijd een boekje voor en ook zingen we liedjes met de kinderen. Dit maakt dat de kinderen tot rust komen. Ze luisteren vaak geboeid naar het verhaal, komen tot zichzelf met het zingen van de liedjes (met gebaren) en eten daarna rustig hun eten.

Tussen 13.00 en 15.00 uur is het rustig op de groep, omdat de oudere kinderen dan slapen. Baby's zijn dan vaak wakker die dan de volledige ruimte hebben om te genieten van “hun

rustige domein". De oudste kinderen (dat zijn er hooguit twee of drie) blijven vaak op. Zij vermaken zich vaak goed met een spelletje aan de keukentafel of laten er een fantasiespel op los. Wat we ook regelmatig zien is dat ze de baby's heel liefdevol aandacht geven met speelgoed en een aai over hun bol.

Op ons speelzoldertje kunnen we snoezelen. Dit is ook een vorm van ontspannen. Hierover in hoofdstuk 8.1 'Snoezelen, voor een extra dimensie' meer.

6.3 Duidelijkheid

Natuurlijk gelden er op de Poppenzolder regels waar de kinderen en ook ouders zich aan dienen te houden. Regels zorgen voor structuur, herkenning en duidelijkheid die op hun beurt een gevoel van veiligheid creëren bij het kind omdat ze weten waar ze aan toe zijn.

In 'het verloop van onze dag' komt dit terug. Een dag op de Poppenzolder verloopt altijd volgens een min of meer vast patroon (zie Bijlage 1 'Ons dagprogramma').

Praktische regels, zoals bijvoorbeeld niet op de tafel staan, zijn nodig omdat er anders gevaarlijke situaties kunnen ontstaan. Als een kind zich niet aan de regels houdt, zal er gecorrigeerd moeten worden. Dat wil niet zeggen dat de regels niet met een zekere soepelheid gehanteerd worden, want het blijven tenslotte kinderen en het is natuurlijk ook hartstikke leuk om de regels eens uit te proberen. Wij proberen dan om op een zo positief mogelijke manier te corrigeren. Er wordt zoveel mogelijk, ook bij kinderen die nog niet kunnen praten, uitleg gegeven waarom iets niet kan of mag. "Ik ben bang dat je er straks afvalt en dat doet pijn". Verder proberen we om onze stem niet te verheffen.

We hanteren verschillende manieren waarop we corrigerend reageren. Hieronder een aantal voorbeelden:

- We maken een grapje. "O, jij wilde zeker even op de tafel om je mooie schoenen aan iedereen te laten zien".....
- We leiden een kind af. "Weet je wat, dan gaan we zo buiten op de glijbaan in plaats van hier op de tafel".
- Of we nemen een kind even apart om met het kind te praten over wat het deed.
- Negeren van gedrag om te voorkomen dat we in een negatieve spiraal terecht komen. In het begin kan het negatieve gedrag dan even verergeren, maar zodra er geen aandacht meer voor is, gaat de lol er vanzelf weer af.

Naast regels hebben we ook rituelen die dagelijks terugkomen en herkenbaar zijn voor de kinderen, zoals het vaste zingen en een boekje lezen voor het eten. Als papa of mama 's ochtends afscheid neemt, zwaaien we samen met het kind gedag.

Ook verjaardagen worden steeds op een vergelijkbare manier gevierd; het ophangen van slingers, de feestmuts, de bijbehorende liedjes, op tafel mogen staan, enz.

Hoofdstuk 7. Waarden en normen

7.1 Voorbeeldfunctie

Kinderen hebben een sterke neiging volwassenen te imiteren.

We zijn ons bewust van onze voorbeeldfunctie. Daarom laten we het gedrag dat we de kinderen willen aanleren ook zelf zien. Luisteren naar elkaar, wachten op je beurt, de ander met respect behandelen, rekening houden met elkaar zijn hier voorbeelden van. Zo gaan we ook in het team met elkaar om.

Als kinderen ondervinden dat “jij” rekening met hen houdt, hen accepteert en hen hoort dan kunnen zij leren om ook zo met jou en anderen om te gaan. We leggen aan hen uit waarom we iets doen. Daarbij letten we erop om zoveel mogelijk ‘ik-boodschappen’ te gebruiken.

Bijvoorbeeld: "Ik ben nu nog even dit schriftje aan het schrijven, maar ik wil straks wel met jou een boekje lezen".

7.2 Bekrachtigen van positief gedrag

We vinden het belangrijk om op een positieve manier met de kinderen om te gaan. Als het gaat over gewenst en ongewenst gedrag zullen wij op de Poppenzolder altijd proberen om op het gewenste gedrag van kinderen de nadruk te leggen, om het positieve gedrag te stimuleren door veel complimentjes te geven ("Dat heb je goed opgeruimd" of "Wat goed dat je zelf je broek al hebt aangetrokken!"). Het is opvallend om te zien dat het zelfvertrouwen van kinderen daardoor toeneemt en de sfeer op het dagverblijf positief en prettig blijft.

Kinderen kunnen heel ondeugend zijn. Liefdevol begrenzen is dan nodig. Op zo'n moment spreken we een kind duidelijk toe en vaak neemt een van ons het kind even apart. Duidelijke grenzen zorgen voor duidelijkheid en veiligheid en voor het kunnen groeien naar een individu die in de maatschappij op een sociale manier leert te functioneren.

7.3 Zelf leren oplossen

We vinden het belangrijk dat een kind gewoon kind mag zijn. Onderdeel van het kind zijn en van het groter worden is het leren met vallen en opstaan. Zelf leren oplossen past hierin. We dragen bij aan de ontwikkeling van verantwoordelijkheidsgevoel passend bij deze leeftijdsgroep.

We maken op de Poppenzolder een begin met verantwoordelijkheid leren nemen voor jezelf, voor je eigen gedrag. We leren de kinderen, aangepast op hun ontwikkelingsfase, verantwoordelijkheid te dragen voor hoe ze in een sociale context op respectvolle manier om kunnen gaan met anderen, dieren, dingen, natuur, de ruimte. We geven hen tevens de verantwoordelijkheid die ze aankunnen.

Bijvoorbeeld: niet met speelgoed gooien want dan gaat het kapot of iemand bezeert zich.

Speelgoed regelmatig opruimen en op een vaste plaats terugleggen na het spelen zodat anderen het weer gemakkelijk kunnen terugvinden. Jezelf leren aan- en uitkleden etc.

Kinderen lopen regelmatig aan tegen dingen die niet lukken. Dit kan bijvoorbeeld gaan om een fiets die vastloopt doordat het kind met een wiel achter een paal blijft steken. Maar ook kan het zijn dat een jas niet goed aan wil of dat een kind iets wil dat een ander kind heeft. Vaak zijn het momenten die met vragen of frustratie gepaard gaan. Ruzies kunnen ontstaan tussen kinderen

of een boze bui kan eruit voortvloeien omdat iets niet lukt of omdat het niet gaat zoals hij het wil.

We stimuleren de kinderen om te proberen hun frustratie en conflicten zoveel mogelijk zelf op te lossen, waarbij we waar nodig aanreiken wat ze zouden kunnen zeggen of doen. Wij ervaren dat kinderen vaak heel goed in staat zijn om zelf hun problemen op te lossen. Door kinderen zelf een oplossing te laten vinden respecteren en stimuleren we de inventiviteit en zelfstandigheid van het kind. Als het kind zelf iets heeft kunnen oplossen, kan het eraan groeien.

Wanneer het een kind niet lukt om er zelf uit te komen, bieden we hulp.

Hoofdstuk 8. Extra's op de Poppenzolder

8.1 Snoezelen, voor een extra dimensie

Het begrip snoezelen is ontstaan in de verstandelijke gehandicaptenzorg waar verbaal contact nauwelijks of niet mogelijk is. Twee jongens, die in een Nederlandse instelling voor verstandelijk gehandicapten binnen de afdeling 'ontspanning' hun vervangende dienstplicht deden, bedachten de term snoezelen. In feite is het een samentrekking van de woorden snuffelen, soezen en doezelen. Deze woorden duiden op een globaal sfeerbeeld: een rustige gedempte atmosfeer (een schemerige, sfeervolle verlichte ruimte, waar eventueel zachte muziek klinkt) waarin allerlei materialen zijn die de zintuigen kunnen stimuleren. Snoezelen wordt ook wel gedefinieerd als 'primaire activering'. Dit betekent 'het in gang zetten' (activering) van de eerst ontstane voornaamste zintuigen (primair) - ruiken, horen, zien, proeven en voelen.

Snoezelen bevordert een gevoel van geborgenheid en veiligheid, en gedrag wordt positief beïnvloed.

In 2005 hebben we snoezelementen toegevoegd aan ons zoldertje. Onze inspiratie op dat moment was een kind dat we op de groep hadden met het syndroom van Down en een ander kind dat een vorm van autisme had.

Er liggen zachte kussens op ons zoldertje. We hebben tevens een sterrenhemel waarbij de sterren (lampjes) oplichten en veranderen van kleur. Als we met z'n allen op de grond (op kussens) gaan liggen op onze rug, kunnen we de sterrenhemel goed zien. Het werkt rustgevend. Ook kunnen de kinderen ons speelgoedaquarium bewonderen. In onze bubbelbuis gaan bruisende bubbels omhoog. De bubbels veranderen van kleur en ook is voelbaar hoe de buis door de bubbels vibreert.

8.2 Gecertificeerde slaaphuisjes

Sinds 2006 hebben we buiten twee gecertificeerde slaaphuisjes van Lutjepotje. Het zijn bedjes buiten op de speelplaats in de vorm van een openlucht "huisje" met een matrasje erin. Het idee komt uit Scandinavië.

We hebben op de Poppenzolder gemerkt dat veel baby's, en een enkel ouder kind ook, baat hebben bij buiten slapen in het slaaphuisje. Ze slapen vaak rustiger en langer.

Het kunnen zien van de buitenomgeving en het kunnen "opsnuiven" van de buitenlucht werkt rustgevend op het kind merken wij. Kinderen vallen vaak ontspannen in slaap. Ook als het kind weer wakker is, blijft het vaak nog rustig liggen door de dingen die het buiten ziet. Extra

bijkomstigheid is dat op deze manier de baby's ook wat vaker buiten komen, wat goed voor ze is. Uiteraard kleden we ze naar gelang het weer warm of wat minder warm aan.

Hoofdstuk 9. Wat als er bijzonderheden zijn in de ontwikkeling of eventueel opvallend gedrag ?

9.1 Scholing en ervaring van de leidsters

Door scholing en onze jarenlange ervaring met kinderen van nul tot vier jaar hebben we veel kennis in huis.

Cursussen

We doen regelmatig cursussen om onze kennis over de begeleiding en ontwikkeling van kinderen op peil te houden. De Poppenzolder heeft een speciaal budget voor deskundigheidsbevordering. Goed op de hoogte zijn van de verschillen in de ontwikkeling van kinderen en weten hoe je de ontwikkeling op een passende manier kan stimuleren en ondersteunen vinden wij belangrijk.

Met het team hebben we een intensieve Gordon-cursus gevolgd waarbij we geleerd hebben om actief te luisteren naar elkaar en de kinderen en "ik-boodschappen" te geven.

De trainingen 'Oog voor interactie' en 'Werken met baby's' zijn we in 2018 gestart en is in april 2019 met een certificaat afgesloten. In die cursussen zijn we ingegaan op 'kind-volgend' werken. Wat zien we bij het kind aan behoeften (in zijn ontwikkeling) en hoe kunnen we hem daarin zien en horen? Niet het schema staat voorop maar wat het kind ons vertelt.

Voor de pedagogische coaching komt een speciale pedagogisch coach ons op de groep coachen.

Zij maakt video opnamen en bespreekt die later met de leidsters. In de avond behandelt de pedagogisch coach een onderwerp waar we op dat moment behoefte aan hebben om wat meer informatie over te krijgen of om over te discussiëren met elkaar. Zo kunnen we onze kennis wat verdiepen.

We doen elk jaar de herhaling van de Bhv-cursus en de EHBO voor kinderen. Elk jaar hebben we daarnaast een studiedag waarbij we ons richten op een onderwerp dat ons aanspreekt of dat actueel is.

Onderwerpen die onder andere de revue gepasseerd zijn met studiedagen:

- Opvallend gedrag (autisme, ADD, Adhd, motorische problemen, etc);
- Kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong;
- Groener werken in de kinderopvang (buitenactiviteiten en knutselen);
- Jongens op de groep
- cursus van een kinder-fysiotherapeut;
- Baby massage;
- Cursus meldcode kindermishandeling;

We gaan naar congressen (kenniscongres stoornissen, congres kind en spel, congres leve het jonge kind) en verder bezoeken we ook de bijeenkomsten van de GGD met onderwerpen die het jonge kind aan gaan, zoals over logopedie en kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong.

Terwijl we werken zijn we altijd bezig met het observeren van de kinderen. Dat gebeurt terloops als de kinderen spelen of activiteiten doen, maar ook gebeurt dit zo nu en dan gericht

door middel van observaties waarbij we een observatieformulier invullen van elk kind. We observeren o.a. de motoriek en de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Als ons iets opvalt in het gedrag of de ontwikkeling van een kind praten wij over onze observaties met elkaar en kijken we wat ons opvalt en waarom dit ons opvalt. Dit kunnen leuke of grappige dingen zijn, maar het kunnen ook bijzonderheden in de ontwikkeling zijn. . Twee keer per jaar kijken we met behulp van de observatielijsten voor baby's, dreumesen en peuters (van Cito) naar de ontwikkeling van de kinderen. We hebben dan ook oudergesprekken met ouders die dat willen.

9.2 Opvallend gedrag

Opvallend gedrag herkennen we en erkennen we. Als ons iets opvalt, brengen wij dit altijd in contact met de ouders.

Mochten we de indruk hebben dat het betrekken van een deskundige een goede optie zou kunnen zijn (bijvoorbeeld een logopedist of fysiotherapeut, huisarts, buurtteam, osteopaat etc.), dan zullen we dat met de ouders bespreken.

Als we de indruk hebben dat een kind bijvoorbeeld een taalachterstand heeft (we hebben ook anderstalige kinderen) doen we met toestemming van ouders de toetsen taal en rekenen (van Cito). Dit overleggen we vervolgens met ouders.

Op het moment dat we opvallend gedrag bij een kind signaleren zullen we ouders altijd hierover informeren en daarover met ouders overleggen. Hierover zullen we altijd binnen het team eerst goed afstemmen wat we zien en of wat we zien opvallend is, alvorens dit in contact te brengen bij ouders.

9.3 Meldcode kindermishandeling

We werken met de meldcode kindermishandeling. Elk jaar bespreken we in een teamoverleg de 'signalenlijst kindermishandeling', zodat iedereen voldoende bekend is met de signalen. We bespreken ook de stappen die we dan kunnen ondernemen. We doen regelmatig workshops over de meldcode en een van ons is aandacht functionaris kindermishandeling..

Hoofdstuk 10. Ergonomisch werken

Ergonomie gaat over het ontwerpen van een veilige, gezonde, comfortabele en efficiënte werkplek en het gebruiken van hulpmiddelen, zowel voor gebruikers als voor andere betrokkenen, zodat het werk (lang) uitgevoerd kan worden zonder, of met zo min mogelijk, klachten of blessures.

In de dagelijkse gang van zaken betekent dit dat we de kinderen zoveel als mogelijk vanaf jonge leeftijd stimuleren en motiveren zelf dingen te doen. Ergonomisch werken sluit goed aan bij de groei van het kind naar zelfstandigheid.

We stimuleren de kinderen bijvoorbeeld al vanaf vrij jong om zelf hun jas en schoenen aan te doen en zichzelf aan- en uit te kleden. Heel vaak kunnen en snappen kinderen al veel sneller iets dan wij volwassenen soms denken.

Een voorbeeld van een ergonomisch hulpmiddel dat wij gebruiken is een commode met een trapje. Grote peuters kunnen onder onze begeleiding zelfstandig op de aankleedtafel klimmen. Wij hoeven ze daardoor niet te tillen. Dit is beter voor onze rug en gewrichten. Bijkomend

voordeel is dat de kinderen hierdoor worden gestimuleerd meer zelf te doen en groeien in hun zelfstandigheid.

Bijlage 1. Dagindeling

8.00 - 9.30 uur	Binnenkomst van de kinderen Vrij spelen
10.00 uur	Fruit eten, brood eten en kruidenthee drinken
10.30 uur	Plassen/verschonen Vegen/afwassen/schoonmaken tafels, banken en stoelen plus aanrecht Bedtijd voor de baby's
10.45 uur	Vrij spel buiten, alleen als het heel slecht weer is blijven we binnen
11.30 uur	Activiteit (buiten of binnen), gezamenlijk of in groepjes
12.00 uur	Brood eten en (karne)melk of water drinken
12.30 uur	Plassen/ klaarmaken voor bed Vegen/afwassen/schoonmaken tafels, banken en stoelen plus aanrecht Uitkleden peuters
12.50 uur	Peuters gaan naar bed Dagrapportage en schriftjes schrijven Leidsters houden pauze De opblijvers mogen vrij spelen
14.00-15.30 uur	Peuters komen uit bed Soepstengel eten en kruidenthee drinken Aankleden
Tot 16.00 uur	Vrij spelen (binnen of buiten)
16.00 uur	Fruit eten en kruidenthee drinken Bedtijd voor baby's
16.30 uur	Plassen/verschonen Vegen/afwassen/schoonmaken tafels, banken en stoelen plus aanrecht
16.45 uur	Eventueel nog een activiteit Vaak nog even naar buiten en vrij spelen
17.15 uur	Eventueel verschonen
16.30- 18.00 uur	Kinderen worden opgehaald

Bijlage 2. De ontwikkeling van nul tot vier jaar

De sociaal-emotionele ontwikkeling

Baby's

Kleine baby's hebben nog weinig mogelijkheden om hun gevoelens te uiten: ze huilen als ze zich onplezierig voelen (van honger, pijn, kou of verdriet); ze lachen en trappelen en bewegen hun armpjes als ze zich plezierig voelen. Baby's verdienen onze aandacht; op al hun uitingen reageren we dan ook zo direct mogelijk. Hierbij moeten we natuurlijk wel de kanttekening maken dat we met een groep te maken hebben en dus niet altijd op stel en sprong kunnen klaarstaan. Soms moeten we een baby dus heel even laten huilen. Wanneer een baby huilt proberen we erachter te komen wat zijn behoefte op dat moment is en bieden dat waar mogelijk. Heeft een baby bijvoorbeeld behoefte aan aandacht dan nemen we hem even op schoot, om te knuffelen of te spelen. Of wanneer we de indruk hebben dat een kind zich verveelt in de box, dan bieden we iets anders aan, bijvoorbeeld even op een speelkleed op de vloer. We praten tegen de baby's over wat we aan het doen zijn, de baby's volgen ons met hun ogen, we vinden oogcontact heel belangrijk.

Vooraf bij baby's zijn er veel momenten van contact tijdens het verzorgen; flessen geven, aan- en uitkleden. Die momenten benutten we zoveel mogelijk om het kind te knuffelen, te zingen, te spelen en te lachen.

Hele kleine baby's zijn nog vooral met zichzelf bezig, leven nog helemaal in hun eigen wereldje, maar we zien toch al gauw dat ook de baby's zich bewust worden van de andere mensen en kinderen om zich heen. Al die kinderen die om hen heen bewegen zijn voor de kleintjes een lust voor het oog. Als kinderen ongeveer een jaar zijn ontstaat er wat meer samenspel. De kinderen kruipen achter elkaar aan, pakken speelgoed af en geven elkaar speelgoed. Spelenderwijs worden de kinderen zich steeds meer bewust van de kinderen om hen heen, we noemen bijvoorbeeld ook vaak de namen van de kinderen : "Goed zo Sacha, geef maar aan Max"!

Peuters

Naarmate een kind meer zelf kan, wordt het samenspelen interessanter. De meeste kinderen vinden het dan leuk om een ander kind in een karretje te duwen, of om samen op de trap te klimmen. We stimuleren het samenspel door bijvoorbeeld samen aan tafel een activiteit te doen, samen liedjes te zingen of een verhaal voor te lezen, te dansen enz. Ook spelen we mee met de kinderen, of bieden we activiteiten aan een klein groepje.

Sociale vaardigheden

Sommige kinderen vragen veel aandacht, andere minder. We proberen om onze aandacht zo goed mogelijk te verdelen. Het leren delen van aandacht vinden de meeste kinderen moeilijk; de leidster is niet altijd beschikbaar op het moment dat het kind om aandacht vraagt. Kinderen moeten op dat moment genoeg nemen met een andere oplossing (bijvoorbeeld naast de leidster op de bank i.p.v. op schoot) of ze moeten even wachten. Het valt niet altijd mee om op je beurt te moeten wachten of rekening te houden met elkaar, toch leert een kind dat -door deel uit te maken van een groep- bijna spelenderwijs. Er wordt samen gegeten, samen geplast, samen feestgevierd enz. waardoor de kinderen hun 'sociale vaardigheden' hier kunnen oefenen.

Emoties

We nemen de verschillende emoties van de kinderen zoals verdriet, angst, pijn, boosheid, geluk, plezier of tevredenheid serieus. We doen dit ondermeer door deze gevoelens onder woorden te brengen en te vragen aan de kinderen of we de uitdrukking op hun gezicht goed begrepen hebben. Het kind leert door het benoemen van gevoelens meer vat te krijgen op zijn eigen emoties.

We respecteren het verdriet van het kind bij bijvoorbeeld het afscheid nemen, al is dat soms een moeilijk moment voor ouders en leidsters. We zullen het kind pas dan proberen af te leiden als het dreigt in paniek te blijven hangen. Wanneer kinderen huilen bij een ruzie of als hun speelgoed wordt afgepakt, dan leggen we uit dat ze ook kunnen vertellen wat ze willen. Huilen kan ook een middel zijn om aandacht te krijgen. Wanneer we dat vermoeden, proberen we een kind extra positieve aandacht te geven,

We vinden dat kinderen best boos mogen zijn. Wel vragen we ze waarom ze boos zijn, nemen hen soms even apart. We vertellen dat we het niet goed vinden als kinderen elkaar bijten of slaan omdat ze boos op elkaar zijn en bieden alternatieven aan zoals bijvoorbeeld stampen op de grond, slaan op een kussen. Als een kind een echte driftbui heeft zullen we (zo mogelijk) het kind vasthouden zodat het zelf tot bedaren kan komen.

Binnen de emotionele ontwikkeling zien we verschillende fases en verschillend gedrag. Er wordt gesproken van de eenkennigheidsfase, scheidingsangst, de koppigheidsfase enz. Niet willen eten, niet willen slapen, nee-zeggen, huilbuien, het is voor ons allemaal gedrag wat er ook gewoon bij hoort, ook al is het soms niet zo gemakkelijk om mee om te gaan.

We proberen er altijd voor te zorgen dat het uiten van gevoelens (zowel positieve als negatieve) niet belemmerend of storend is voor andere kinderen. We zullen altijd eerst proberen om er achter te komen waarom een kind zich op een bepaalde manier gedraagt, zodat we niet de symptomen bestrijden, maar naar de oorzaken kijken: "wat vraagt/zegt een kind eigenlijk?" en daar proberen we dan positief op in te spelen. Op onze teamvergadering wordt elk kind besproken. We kijken hoe het met een kind gaat en als dat nodig is overleggen we hoe we met het kind zullen omgaan. Dit wordt ook altijd weer met de ouders besproken.

We vinden ook dat als een kind bijvoorbeeld iets écht niet lust, dat hij het dan ook niet hoeft te eten, wel willen we dat een kind het even proeft. Dat geldt ook voor het echt niet buiten willen spelen, het echt geen slaap hebben. Het is uiteindelijk aan ons om vast te stellen hoe echt dat echt is, of dat er een spelletje gespeeld wordt. We zien de kinderen als serieuze onderhandelingspartners, we zoeken samen met de kinderen soms naar compromissen waarbij wij de grenzen bewaken.

De lichamelijke- en motorische ontwikkeling

Het leren beheersen van de spieren verloopt in een min of meer vaste volgorde. De grove motoriek loopt steeds een stap voor op de fijne motoriek. Ieder kind ontwikkelt zich echter in zijn eigen tempo. We stimuleren de lichamelijke ontwikkeling door het aanbieden van, bij de ontwikkeling aansluitend, spel en materiaal; door goed op ieder kind afzonderlijk te letten en het kind zelf te laten bepalen hoe het ergens mee speelt, gaat de lichamelijke ontwikkeling eigenlijk vanzelf.

De motorische ontwikkeling hangt sterk samen met andere ontwikkelingsgebieden. Kinderen moeten bijvoorbeeld hun verstand gebruiken om nieuwe combinaties te kunnen maken met bewegingen die ze al beheersen. Als een kind zich prettig voelt in zijn eigen lichaam versterkt dat het zelfvertrouwen en het gevoel van eigenwaarde. De omgang met kinderen van verschillende leeftijden stimuleert een kind om te laten zien wat het kan en om dingen uit te proberen.

Baby's

In de eerste anderhalf jaar van hun leven gebeurt er ontzettend veel in de lichamelijke ontwikkeling van een kind; in eerste instantie kan een baby alleen maar liggen, maar gaandeweg zal hij zijn hoofd optillen, zich omdraaien, grijpen, zitten, zich optrekken, kruipen staan en uiteindelijk lopen. We stimuleren de kinderen door bijvoorbeeld spelletjes aan te bieden waar ze alleen zittend bij kunnen of door ze ballen of karretjes te geven om achteraan te kruipen. Bij de eerste wankele pasjes nodigen we ze uit naar ons toe te komen : "wie komt er in mijn huisje?", door ze een of twee handjes te geven of door een loopkar aan te bieden.

De zintuiglijke ontwikkeling is ook in volle gang. Geluiden, kleuren en vormen zijn prikkels die uitnodigen tot onderzoek. Baby's zijn steeds bezig met het betasten en beproeven van voorwerpen, ze kijken en luisteren geboeid en reageren sterk op prikkels van buitenaf. Het spelmateriaal dat we aan de baby's geven is voor hen vooral interessant om naar te kijken, te luisteren, te voelen.

Ook wat de fijne motoriek betreft maakt het kind in zijn eerste levensjaar een enorme ontwikkeling door. Hij leert zijn handjes en voetjes te bewegen en te pakken, vervolgens een speeltje te pakken en vast te houden. We zetten de baby's soms in een wipstoeltje waardoor ze goed om zich heen kunnen kijken, hangen aan een waslijn speeltjes op waar ze naar kunnen grijpen, geven ze rammelaars waarbij ze ontdekken dat ze geluid maken. Wanneer hij dit eenmaal kan worden zijn bewegingen steeds verfijnder en meer gecoördineerd; hij kan een speeltje ergens indoen, maar er ook weer uithalen.

Dreumesen

De hele ontwikkeling van de grove en fijne motoriek zijn eigenlijk stappen op weg naar zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Wanneer een kind voorwerpen kan vastpakken, kan het op een gegeven moment ook zelf zijn fles of brood pakken en in zijn mond stoppen. Wij stimuleren dat al in een vroeg stadium, ook al wordt dat een geklieder.

Nadat de eerste groeispurt voorbij is gaat de dreumes zijn grove en fijne motoriek verder ontwikkelen. Klimmen leer je op de trap, op een stoel of op tafel. Buiten kunnen de kinderen rennen, klauteren, klimmen op de glijbaan en er vanaf glijden, en leren fietsen op een driewieler. Ze leren steeds beter wat ze met hun eigen lijf kunnen.

Ook de ontwikkeling van de fijne motoriek gaat heel snel. Een dreumes onderzoekt alles en kan al veel dingen zelf doen. We stimuleren ze om uit een tuitbeker te drinken, zelf hun gezicht met een washand af te boenen, er wordt begonnen met vingerverven, plakken, tekenen, scheuren.

Peuters

Met de peuters hinkelen, huppelen en gymnastieken we. We stimuleren de wat grotere kinderen om zichzelf aan- en uit te kleden; het aantrekken van een broek (grove motoriek) en het vastmaken van een rits of knoop (fijne motoriek) is een hele uitdaging! De fijne motoriek wordt ook gestimuleerd door het aanbieden van verschillende soorten speelgoed, zoals bijvoorbeeld het serviesje, de doktersspullen, duplo/lego, boeken (omslaan van de bladzijden), puzzels en allerlei knutselactiviteiten zoals prikken en knippen. Ook spelen we vingerspelletjes met ze zoals straatje lopen, spinnetjes enz.

Als het de kinderen niet meteen lukt om iets zelf te doen, moedigen we hen aan om het toch eerst nog een keer zelf te proberen. In eerste instantie bieden we hulp met woorden, daarna geven we daadwerkelijke hulp (voordoen, samendoen). Vaak hoeven kinderen maar een klein beetje geholpen te worden om het verder zelf te kunnen. En als we de kinderen de tijd geven het rustig te proberen, lukt het vaak zelfs helemaal zonder hulp. We stimuleren en waarderen

dit 'zelf-doen', waardoor de kinderen vertrouwen krijgen in hun mogelijkheden en plezier beleven aan het ontdekken van nieuwe mogelijkheden.

In de loop van hun tijd op de Poppenzolder worden (bijna) alle kinderen zindelijk: ook dat doet ieder op zijn eigen tijd. Doordat de kleintjes de groteren al op een potje of op de w.c. zien gaan is dat vaak heel interessant om zelf ook eens te proberen. We reageren enthousiast als het lukt en reageren laconiek op ongelukjes.

We vinden het belangrijk dat kinderen zich bewust worden van hun eigen lichaam; kinderen ontdekken hun lichaam vaak spelenderwijs. We stimuleren dit door het benoemen van lichaamsdelen en door liedjes te zingen als "twee handjes op de tafel" en "dit zijn mijn wangetjes" enz.

Kinderen worden zich bewust van het verschil tussen jongens en meisjes, papa's en mama's. Dat is heel interessant en er wordt dan ook regelmatig over gepraat.

Kinderen zijn van nature nieuwsgierig naar hun eigen lijf en dat van een ander. "Doktertje spelen" is dan ook een geliefd spelletje om aan die nieuwsgierigheid tegemoet te komen. We laten de kinderen hierin zoveel mogelijk hun eigen gang gaan, maar houden ze wel in de gaten. We maken duidelijk aan de kinderen dat ze "nee" moeten zeggen als ze iets niet leuk meer vinden. De regel is ook dat kinderen elkaar geen pijn mogen doen en voorzichtig moeten zijn met elkaars lichaam.

De denk- en taal-ontwikkeling

Ook al praten baby's niet, ze brabbelen wel. We stimuleren dit door veel met en tegen de baby's te praten, oogcontact te maken, te zingen en geluiden te maken, waardoor er contact en een uitwisseling ontstaat. We herhalen steeds dezelfde woordjes, bekijken en benoemen plaatjes en voorwerpen en vertellen wat we aan het doen zijn. De dreumesen leren steeds meer woorden. Boekjes lezen, gesprekjes, imitatiespelletjes en liedjes vormen hierbij een grote stimulans. De passieve taalbeheersing is op deze leeftijd veel groter dan de actieve taalbeheersing; het kind begrijpt veel meer dan het onder woorden kan brengen. We geven al kleine opdrachtjes, zoals "wil je dit zakdoekje in de prullenbak gooien?". Als we zien dat een kind eraan toe is bieden we wat ingewikkelder speelgoed aan, zoals puzzels, vormendoos en duplo, wat weer een nieuwe uitdaging is voor een ontdekkende en onderzoekende dreumes.

Aan tafel doen de wat grotere kinderen enthousiast mee aan het gesprek; we praten over het weer, wat ze gisteren gedaan hebben, welke kinderen er vandaag allemaal zijn. Ook zingen we veel liedjes, maken we muziek, lezen boekjes voor. Ook onderling zijn kinderen voortdurend bezig met het uitbouwen van hun taal- en denkontwikkeling., bijvoorbeeld tijdens het fantasiespel en bij spelletjes als domino en lotto.